

Vilnius
universiteto
leidykla

ARCHAEOLOGIA LITUANA

ISSN 1392-6748
eISSN 2538-8738

VILNIUS UNIVERSITY

Scholarly Journal

ARCHAEOLOGIA
LITUANA

2022
vol. 23

Published since 1999

Vilnius University Press
Vilnius, 2022

ISSN 1392-6748
eISSN 2538-8738

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Mokslo žurnalas

ARCHAEOLOGIA LITUANA

2022
23 tomas

Leidžiamas nuo 1999 m.

Vilniaus universiteto leidykla
Vilnius, 2022

PUBLISHED BY VILNIUS UNIVERSITY
DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY OF FACULTY OF HISTORY

The journal is published once a year

Editorial Board

Editor-in-Chief

Prof. dr. *Albinas Kuncevičius*

Vilnius University; Member of the Lithuanian Academy of Sciences

Editor-in-Chief

Agnė Žilinskaitė

Vilnius University

Editors:

Dr. *Rasa Banytė-Rowell*

Lithuanian Institute of History, Lithuania

Prof. habil. dr. *Andris Caune*

Member of the Latvian Academy of Sciences;
Institute of Latvian History at the University of Latvia

Assoc. prof. dr. *Maria Gurova*

Institute of Archaeology of the Bulgarian Academy of Sciences

Prof. dr. *Eugenijus Jovaiša*

Member of the Lithuanian Academy of Sciences;
member of the Seimas of the Republic of Lithuania

Prof. dr. *Valter Lang*

Member of the Estonian Academy of Sciences; Tartu University

Assoc. prof. dr. *Lembi Lõugas*

Tallinn University, Archaeological Research Collection, Estonia

Assoc. prof. dr. *Algimantas Merkevičius*

Vilnius University, Lithuania

Dr. *Inga Merkytė*

University of Copenhagen, Denmark

Prof. habil. dr. *Mykolas Michelbertas*

Vilnius University, Lithuania

Prof. habil. dr. *Wojciech Nowakowski*

Warsaw University, Poland

Assoc. prof. dr. *Egidijus Šatavičius*

Vilnius University, Lithuania

Prof. dr. *Andris Šnē*

University of Latvia, Latvia

Assoc. prof. dr. *Gintautas Vėlius*

Vilnius University, Lithuania

Executive Secretary

Violeta Vasiliauskienė

Vilnius University

Address:

Department of Archaeology Vilnius University
7 Universiteto St., LT-01513 Vilnius, Lithuania

Phone: + 370 5 268 7284

Fax: + 370 5 268 7282

Email: violeta.vasiliauskiene@if.vu.lt

This publication has received funding from the Research Council of Lithuania (LMT) according to agreement No. S-LIP-22-52 of the National Lithuanian Studies and Dissemination Program 2016–2024

Copyright © 2022 Authors. Published by Vilnius University Press.

This is an Open Access journal distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Žurnalas leidžiamas vieną kartą per metus

Redaktorių kolegija

Vyriausiasis redaktorius

Prof. dr. *Albinas Kuncevičius* Vilniaus universitetas; Lietuvos mokslų akademijos narys

Specialiojo numerio sudarytoja

Agnė Žilinskaitė Vilniaus universitetas

Nariai:

Dr. *Rasa Banytė-Rowell* Lietuvos istorijos institutas
Prof. habil. dr. *Andris Caune* Latvijos mokslų akademijos narys; Latvijos universiteto
Latvijos istorijos institutas
Doc. dr. *Maria Gurova* Bulgarijos mokslų akademijos Archeologijos institutas
Prof. dr. *Eugenijus Jovaiša* Lietuvos mokslų akademijos narys; Lietuvos Respublikos Seimo narys
Prof. dr. *Valter Lang* Estijos mokslų akademijos narys; Tartu universitetas
Doc. dr. *Lembi Lõugas* Talino universiteto Archeologijos rinkinių skyriaus vadovė, Estija
Doc. dr. *Algimantas Merkevičius* Vilniaus universitetas
Dr. *Inga Merkytė* Kopenhagos universitetas, Danija
Prof. habil. dr. *Mykolas Michelbertas* Vilniaus universitetas
Prof. habil. dr. *Wojciech Nowakowski* Varšuvos universitetas, Lenkija
Doc. dr. *Egidijus Šatavičius* Vilniaus universitetas
Prof. dr. *Andris Šnė* Latvijos universitetas
Doc. dr. *Gintautas Vėlius* Vilniaus universitetas

Atsakingoji sekretorė

Violeta Vasiliauskienė Vilniaus universitetas

Redaktorių kolegijos adresas
Vilniaus universiteto Archeologijos katedra
Universiteto g. 7, LT-01513 Vilnius

Telefonas + 370 5 268 7284

Faksas + 370 5 268 7282

El. paštas violeta.vasiliauskiene@if.vu.lt

Leidybą pagal Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programos projektą finansavo Lietuvos mokslo taryba (LMT), sutarties Nr. S-LIP-22-52

Autorių teisės © 2022 Autoriai. Publikavo Vilniaus universiteto leidykla.

Tai yra atvirosios prieigos žurnalas. Žurnalas platinamas vadovaujantis Kūrybinių bendrijų licencija Priskyrimas, kuri leidžia laisvai ir neribotai naudoti, kaip mano esant reikalinga, be kita ko, kopijuoti, daryti pakeitimus ir kurti išvestinius kūrinius, naudoti komerciniais ir nekomerciniais tikslais nurodant informacijos šaltinį ir autorių.

Contents

Preface.	9
Articles	
<i>Joan Marler</i> . Baltic Archaeology, Cultural History, Ancient Lithuanian Symbolism, Old Europe, and the Archaeomythology of Marija Gimbutas.	10
<i>Adam Andersson</i> . Re-considering Processual and Post-Processual Archaeology: Can a Historical Approach Help Nuance the Usage of aDNA and Archaeogenetics.	34
<i>Nataliia Burdo</i> . Goddesses and the Moon: Images and Symbols of Cucuteni–Trypillia.	53
<i>Veselin Danov</i> . A Newly Discovered Anthropomorphic Vessel from Eastern Bulgaria.	79
<i>Petya Georgieva</i> . Cow, Bull, Woman, Man (Relief on a Vessel from the End of the Fifth Millennium BC from the Western Black Sea Coast).	88
<i>Mykyta Ivanov, Mykola Tupciyenko</i> . Cultural Interactions Between the Societies of the ‘Old Europe’ and the Steppe ‘Kurgan People’ During the Last Quarter of the 4th Millennium BC: Case Study of Serezlievka Local Group.	107
<i>Igor Manzura</i> . Rings of Power or in Search of Early Elites	120
<i>Nataliia Mykhailova</i> . Elk-boat Depictions in the Ethnoarchaeological Context	135
<i>Alexey G. Nikitin, Svetlana Ivanova</i> . The Origins and Chronology of the Usatove Culture	148
<i>Vanya Stavreva</i> . Anthropomorphic Figurines with Hunched Backs and Deformed Breasts in Kodjadermen–Gumelnița–Karanovo VI Culture	157
<i>Søren Skriver Tillisch</i> . Pytheas the Massaliot and the Baltic. Myth or Reality?.	176
<i>Mykhailo Videiko</i> . Urbanization the Eastern Borders of Old Europe	195
<i>Vida Indrulėnaitė-Šimanauskienė, Linas Girlevičius, Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė</i> . Population Diet and Palaeoenvironment in the 16th–18th c Rusų str. 5 Vilnius: Insights from the Archeobotanical Analysis and Historical Sources.	218
<i>Heidi Luik, Giedrė Piličiauskienė, Vytenis Podėnas, Viktorija Micelicaitė, Karolis Minkevičius, Agnė Čivilytė</i> . Animal Bones, Bone Artefacts and Bone Working at Late Bronze Age Fortified Settlements in North-Eastern Lithuania: Sokiškiai, Mineikiskės and Garniai I.	237
<i>Miglė Urbonaitė-Ubė</i> . Multidisciplinary Research in Late Bronze Age Kukuliškiai Settlement (Klaipėda District): Methods and Primary Results	269
The Cronicle of Scientific Life	
Review of the Scientific Activity of the Department of Archaeology (2022).	290
Information to Contributors of <i>Archaeologia Lituana</i>	301

Turinys

Pratarmė	8
Straipsniai	
<i>Joan Marler</i> . Baltų archeologija, kultūros istorija, senovės lietuvių simbolika, Senoji Europa ir Marijos Gimbutienės archeomitologija	10
<i>Adam Andersson</i> . Persvarstant procesinę ir poprocesinę archeologiją: ar gali istorinis požiūris turėti įtakos aDNR ir archeogenetikos naudojimui	34
<i>Nataliia Burdo</i> . Didžioji Deivė ir mėnulis: Kukutenio-Tripolės kultūros vaizdiniai ir simboliai	53
<i>Veselin Danov</i> . Rytų Bulgarijoje naujai aptiktas antropomorfinis indas	79
<i>Petya Georgieva</i> . Karvė, jautis, moteris, vyras.	88
<i>Mykyta Ivanov, Mykola Tupciyenko</i> . Kultūrinės sąveikos tarp žemdirbių ir klajoklių visuomenių paskutiniame IV tūkst. pr. Kr. ketvirtyje: Serezlivkos lokalinės grupės atvejo analizė	107
<i>Igor Manzura</i> . Galios žiedai arba ankstyvojo elito paieškos	120
<i>Nataliia Mykhailova</i> . Elnio formos valčių vaizdavimas etnoarcheologiniame kontekste	135
<i>Alexey G. Nikitin, Svetlana Ivanova</i> . Usatovo (Usatove) kultūros kilmė ir chronologija	148
<i>Vanya Stavreva</i> . Kodjadermeno-Gumelnicos-Karanovo VI kultūros antropomorfinės figūrėlės su kupromis ir deformuotomis krūtinėmis	157
<i>Søren Skriver Tillisch</i> . Pitėjas Masilietis ir Baltija. Mitas ar tikrovė?	176
<i>Mykhailo Videiko</i> . Senosios Europos rytiniai pakraščiai	195
<i>Vida Indrulėnaitė-Šimanauskienė, Linas Girlevičius, Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė</i> . Rusų gatvės 5 Vilniuje gyventojų mityba ir paleoaplinka (XVI–XVIII amžiais) archeobotaninių tyrimų bei istorinių šaltinių duomenimis	218
<i>Heidi Luik, Giedrė Piličiauskienė, Vytenis Podėnas, Viktorija Micelicaitė, Karolis Minkevičius, Agnė Čivilytė</i> . Gyvūnų kaulai, kauliniai dirbiniai ir kaulo apdirbimas įtvirtintose Sokiškių, Mineikiškių ir Garnių I gyvenvietėse šiaurės rytų Lietuvoje vėlyvajame bronzos amžiuje	237
<i>Miglė Urbonaitė-Ubė</i> . Tarpdisciplininiai vėlyvojo bronzos amžiaus Kukuliškių gyvenvietės (Klaipėdos r.) tyrimai: metodika ir pirminiai rezultatai	269
Mokslinio gyvenimo kronika	
<i>Violeta Vasiliauskienė</i> . Archeologijos katedros mokslinės veiklos apžvalga (2022)	290
Leidinio <i>Archaeologia Litwana</i> informacija autoriams.	300